

«دستورالعمل شفاف سازی تراکنش های بانکی اشخاص»

امروزه با استفاده از فناوری های نوین در صنعت بانکداری، عملیات بانکی به طور سریع و بدون محدودیت در هر لحظه قابل انجام بوده و امکان جابجایی مبالغ کلان در نقل و انتقالات الکترونیکی و غیرحضوری در کوتاه ترین زمان ممکن فراهم می باشد.

در اجرای تکالیف مقرر در جزء (۳) بند «ح» تبصره (۱۶) قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور و تبصره (۱) ماده (۱۱۲) آیین نامه اجرایی ماده (۱۴) الحاقی قانون مبارزه با پولشویی مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۲۱ هیئت محترم وزیران و اصلاحات و الحاقات بعدی آن و در چارچوب احکام مقرر در قانون مبارزه با پولشویی و آیین نامه اجرایی آن و قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم و با استناد به ماده (۱۴) قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و با عنایت به اهمیت و حساسیت ریسک های نقل و انتقالات الکترونیکی در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم و به منظور جلوگیری از سوء استفاده های احتمالی و نیز اتخاذ تدابیر پیشگیرانه، دستورالعمل «شفاف سازی تراکنش های بانکی اشخاص» به شرح زیر تدوین می گردد:

فصل اول – تعاریف:

ماده ۱- در این دستورالعمل، اصطلاحات و عبارات به کار رفته به شرح زیر تعریف می شود:

۱-۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۲-۱- مؤسسه اعتباری: عبارت است از بانک ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی تحت نظارت بانک مرکزی، شعب بانک های خارجی در ایران نیز در شمول مؤسسه اعتباری محسوب می شوند؛

۳-۱- مرکز: مرکز اطلاعات مالی و مبارزه با پولشویی موضوع تبصره (۲) ماده (۷) مکرر قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی و آیین نامه اجرایی ماده (۱۴) الحاقی قانون مبارزه با پولشویی ابلاغی طی مصوبه شماره ۹۲۹۸۶/ت ۵۷۱۰۱ مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۲۲ هیئت محترم وزیران؛

۴-۱- پذیرنده: شخص حقیقی یا حقوقی که با پذیرش ابزار پرداخت و با استفاده از ابزار پذیرش نسبت به فروش کالا و یا ارائه خدمات به دارندگان کارت اقدام می نماید؛

۵-۱- مشتری (اریاب رجوع): شخص حقیقی یا حقوقی اعم از اصیل، وکیل یا نماینده قانونی وی که در مؤسسه اعتباری دارای حساب سپرده بوده و یا به نام وی حساب سپرده افتتاح شده است؛

۶-۱- مشتری حقیقی: شخص حقیقی غیر محجور؛

۷-۱- سامانه نهاب: نظام هویت سنجی الکترونیکی بانکی حاوی اطلاعات هویتی مشتری؛

۸-۱- شناسه شهاب: شناسه هویت الکترونیکی بانکی تخصیص یافته توسط سامانه نهاب؛

۹-۱- اشخاص محجور: اشخاص محجور اشخاصی هستند که به موجب مواد (۱۲۰۷) و (۱۲۱۰) قانون مدنی و ماده واحده قانون راجع به رشد متعاملین از تصرف در اموال و حقوق مالی خود ممنوع می‌باشند. در این دستورالعمل، اشخاص محجور مشتمل بر موارد ذیل است:

- اشخاص کمتر از (۱۸) سال تمام: شامل اشخاص صغیر و اشخاص بالغ غیررشدید که رشد آن‌ها از سوی دادگاه صالحه تشخیص داده نشده است؛

- اشخاص غیررشدید و مجنون: شامل اشخاص غیررشدید بالاتر از (۱۸) سال تمام و اشخاص مجنون که شناسه یکتای هویتی آن‌ها به علت قرار داشتن در شرایط حجر، تعلیق شده است؛

۱۰-۱- شناسه یکتای هویتی: شناسه‌ای منحصر به فرد که برای هر یک از اشخاص حقیقی و حقوقی، اعم از ایرانی و خارجی تعیین و اختصاص داده می‌شود. شماره ملی اشخاص حقیقی ایرانی، شناسه ملی اشخاص حقوقی ایرانی و شماره اختصاصی اشخاص خارجی، شناسه یکتای هویتی محسوب می‌شوند؛

۱۱-۱- پرداخت: هر نوع تراکنشی که به ازای آن موجودی حساب سپرده مشتری نزد مؤسسه اعتباری بدهکار می‌شود، از جمله برداشت وجوه نقد، انتقال وجوه (واریز به)، خرید و پرداخت قبوض؛

۱۲-۱- خدمات حضوری: مراجعه مشتری به مؤسسه اعتباری برای اخذ خدمات بانکی از متصدیان آن مؤسسه اعتباری؛

۱۳-۱- خدمات غیر حضوری: بکارگیری انواع ابزارهای پذیرش توسط مشتری و اخذ خدمت بانکی بدون مراجعه حضوری به مؤسسه اعتباری؛

۱۴-۱- درگاه پرداخت: مجموعه‌ای از سخت‌افزار و نرم‌افزار که امکان انتقال اطلاعات بین یک ابزار پذیرش با مؤسسه اعتباری را فراهم می‌آورد؛

۱۵-۱- درگاه پرداخت حضوری: به درگاه‌هایی گفته می‌شود که اخذ خدمات بانکی با مراجعه حضوری مشتری به متصدی مؤسسه اعتباری انجام می‌شود؛

۱۶-۱- درگاه پرداخت غیر حضوری: به درگاه‌هایی گفته می‌شود که اخذ خدمات بانکی بدون مراجعه حضوری مشتری به متصدی مؤسسه اعتباری انجام می‌شود؛

۱۷-۱- ابزار پذیرش: دستگاهی فیزیکی یا سامانه‌های الکترونیکی که می‌توان با استفاده از ابزار پرداخت نسبت به انجام عملیات دریافت، پرداخت و یا انتقال وجه اقدام کرد؛

۱۸-۱- ابزار پرداخت: انواع کارت‌های فیزیکی یا مجازی یا هر روش و ابزاری که مؤسسه اعتباری در اختیار مشتری قرار می‌دهد و برای وی امکان دریافت، پرداخت و یا انتقال وجه را به شخص دیگر فراهم می‌سازد؛

۱-۱۹- نقل و انتقالات الکترونیکی: هرگونه عملیات بانکی که از طریق ابزارهای الکترونیکی انجام شود و به ازای آن مبلغی از حساب سپرده مشتری نزد مؤسسه اعتباری به حساب ذینفع در آن مؤسسه اعتباری یا مؤسسه اعتباری دیگر منتقل گردد؛

۱-۲۰- اشخاص غیرمجاز: اشخاصی که واجد شرایط برای دریافت درگاه‌های پرداخت یا ابزارهای پذیرش نمی‌باشند. برخی مصادیق این گونه اشخاص عبارتند از شخص محجور، شخص حقیقی فاقد حساب سپرده تجاری و شخص حقیقی که به موجب حکم مرجع قضایی مجاز به دریافت درگاه‌های پرداخت یا ابزارهای پذیرش نمی‌باشند.

فصل دوم - شناسایی مشتری از طریق سامانه نهاب:

ماده ۲ - انجام کلیه عملیات بانکی مبتنی بر حساب، اعم از حضوری و غیر حضوری در مؤسسه اعتباری برای مشتری منوط به اخذ شناسه شهاب از طریق سامانه نهاب می‌باشد.

ماده ۳ - مؤسسه اعتباری موظف است از ارائه خدمات بانکی به مشتری فاقد شناسه شهاب خودداری نموده و در چارچوب زمانی ابلاغی از سوی بانک مرکزی، نسبت به مسدود نمودن برداشت از حساب‌های متعلق به وی تا دریافت شناسه شهاب اقدام نماید.

تبصره ۱ - اخذ شناسه شهاب نافی سایر مسئولیت‌های مؤسسه اعتباری در زمینه اجرای الزامات شناسایی مشتری نمی‌باشد.

تبصره ۲ - مؤسسه اعتباری در مواردی که بانک مرکزی اعلام می‌نماید، مکلف است اعتبار شناسه شهاب را مطابق رویه‌های اعلامی از سوی بانک مرکزی استعلام نماید.

ماده ۴ - افتتاح حساب سپرده در مؤسسه اعتباری با مراجعه حضوری و با ارائه مدارک شناسایی معتبر قابل انجام است. **تبصره -** افتتاح هرگونه حساب سپرده به صورت غیر حضوری و ارائه خدمات بانکی به آن حساب صرفاً با رعایت دستورالعملی که به تصویب شورای عالی مقابله و پیشگیری از جرائم پولشویی و تامین مالی تروریسم خواهد رسید، مجاز می‌باشد.

فصل سوم - نقل و انتقالات الکترونیکی وجوه مشتری:

ماده ۵ - مؤسسه اعتباری ملزم به طراحی و درج قسمت (فیلد) شرح «بابت» در تمامی درگاه‌های پرداخت متصل به شبکه درون بانکی و بین بانکی و همچنین فرم‌های واریز، برداشت و انتقال وجه می‌باشد.

تبصره - درگاه‌های خودپرداز، کارت خوان، کیوسک و عملیات مربوط به پرداخت قبوض از شمول حکم مقرر در این ماده مستثنی می‌باشند.

ماده ۶ - انتقال وجوه بیش از آستانه مجاز مقرر از حساب‌های سپرده مشتری در مؤسسه اعتباری، منوط به حضور وی و یا نماینده قانونی وی در مؤسسه اعتباری می‌باشد.

ماده ۷ - مؤسسه اعتباری با استفاده از اطلاعات مآخوذه از مشتری و با توجه به سطح فعالیت مورد انتظار وی، مکلف به بررسی تناسب بین موضوع مندرج در شرح «بابت» و تراکنش‌های انجام شده بوده و در صورت مشاهده عدم تناسب و یا مغایرت اطلاعات مذکور و نیز انجام هرگونه معاملات و عملیات مشکوک دیگر در این ارتباط، مراتب را بدون اطلاع مشتری به عنوان گزارش معاملات و عملیات مشکوک به شرح بند (۱۲) ماده (۱) آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۴) الحاقی قانون مبارزه با پولشویی به مرکز ارسال نماید.

تبصره - موارد قابل قبول درج در قسمت (فیلد) بابت و شاخص‌های عدم تناسب ظرف شش ماه از سوی بانک مرکزی اعلام خواهد شد.

فصل چهارم - تعیین آستانه در تراکنش‌های برداشت از حساب‌های سپرده مشتری:

ماده ۸ - مؤسسه اعتباری موظف است، آستانه مجاز مجموع مبالغ برداشت از طریق درگاه‌های پرداخت غیرحضوری، از کلیه حساب‌های سپرده متعلق به مشتری حقیقی در آن مؤسسه اعتباری را به روزانه مبلغ دو میلیارد ریال محدود نماید.^۱

تبصره ۱ - آستانه مجاز مجموع مبالغ برداشت از طریق درگاه‌های پرداخت غیر حضوری برای مشتری حقیقی فاقد سپرده تجاری، ماهانه مبلغ ۱۰ میلیارد ریال می‌باشد.^۲

تبصره ۲ - آستانه مجاز مجموع مبالغ برداشت از طریق درگاه‌های پرداخت غیرحضوری در مورد اشخاص حقوقی بر مبنای سطح ریسک پولشویی توسط هیئت عامل بانک مرکزی تعیین می‌شود.

تبصره ۳ - تراکنش‌های انتقال وجه غیرحضوری که مبدأ و مقصد آن یکسان و از نوع انفرادی متعلق به یک شخص حقیقی است، از رعایت حدود مقرر در این ماده مستثنی می‌باشد.^۳

ماده ۹ - مشتری حقیقی که از حساب سپرده خود استفاده تجاری می‌نماید، پس از تایید سازمان امور مالیاتی کشور مشمول ماده (۱۱) این دستورالعمل می‌باشد.

تبصره ۱ - احراز وجود پرونده مالیاتی فعال برای مشتری حقیقی و انطباق هویت دارنده پرونده مالیاتی با هویت صاحب حساب سپرده از طریق ارتباط با سازمان امور مالیاتی کشور و یا سایر روش‌هایی که مورد تایید بانک مرکزی و سازمان امور مالیاتی کشور می‌باشد بر عهده مؤسسه اعتباری می‌باشد.

۱. موضوع مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷ هیأت عامل بانک مرکزی.

۲. موضوع مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷ هیأت عامل بانک مرکزی.

۳. موضوع مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۷ شورای پول و اعتبار.

تبصره ۲- در صورتی که فعالیت حساب سپرده مشتری متناسب با فعالیت مورد انتظار وی نباشد، مراتب باید در قالب گزارش معاملات و عملیات مشکوک به مرکز ارسال شود.

ماده ۱۰- مؤسسه اعتباری موظف است، در کلیه نقل و انتقالات الکترونیکی وجوه بالاتر از "چهار میلیارد ریال" درون بانکی و بین بانکی روزانه مشتری حقیقی، انتقال وجه را منوط به تکمیل قسمت (فیلد) بابت در فرم‌های مربوط و ارایه اسناد مثبت دال بر انجام معامله، قرارداد و یا علت انتقال وجه نموده و تصویری از اسناد مثبت مربوط به انتقال وجه در پرونده تراکنش مذکور را نگهداری نماید.

تبصره ۱- تراکنش‌های بین دو میلیارد ریال تا چهار میلیارد ریال از شمول حکم مقرر در این ماده مستثنی می‌باشند.

تبصره ۲- موارد قابل قبول درج در قسمت (فیلد) بابت و حداقل مستندات مورد نیاز در قالب پیوست دستورالعمل از سوی بانک مرکزی اعلام خواهد شد.^۴

ماده ۱۱- مؤسسه اعتباری موظف است، در کلیه نقل و انتقالات الکترونیکی وجوه بالاتر از "ده میلیارد ریال" درون بانکی و بین بانکی مشتری حقوقی و حساب‌های سپرده تجاری مشتری حقیقی، انتقال وجه را منوط به تکمیل قسمت (فیلد) بابت در فرم‌های مربوط و ارایه اسناد مثبت دال بر انجام معامله، قرارداد و یا علت انتقال وجه نموده و تصویری از اسناد مثبت مربوط به انتقال وجه در پرونده تراکنش مذکور را نگهداری نماید.

تبصره - موارد قابل قبول درج در قسمت (فیلد) بابت و حداقل مستندات مورد نیاز در قالب پیوست دستورالعمل از سوی بانک مرکزی اعلام خواهد شد.

ماده ۱۲- حداکثر تراکنش خرید از هر کارت پرداخت و نیز کلیه کارت‌های پرداخت متعلق به مشتری حقیقی، روزانه مبلغ دو میلیارد ریال می‌باشد. بانک مرکزی تمهیدات لازم برای اجرای دقیق محدودیت‌های موضوع این ماده را فراهم می‌نماید.^۵

تبصره- فهرست پذیرندگانی که از حدود مقرر در این ماده مستثنی می‌باشند، توسط هیئت عامل بانک مرکزی تعیین و متناسباً به روزرسانی می‌شود.

ماده ۱۳- مؤسسه اعتباری صادرکننده کارت موظف به ثبت کلیه کارت‌های صادره به همراه اطلاعات مشتریان خود در سامانه متمرکز بانک مرکزی (مانا) می‌باشد.

۴. موضوع مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷ هیأت عامل بانک مرکزی.

۵. موضوع مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷ هیأت عامل بانک مرکزی.

ماده ۱۴- حدود و آستانه‌های مجاز مجموع مبالغ برداشت از حساب‌های سپرده اشخاص محجور از طریق درگاه‌های پرداخت حضوری و غیرحضوری در کل شبکه بانکی و نحوه اخذ مستندات مرتبط با تراکنش‌های مربوط به آن اشخاص، در چارچوب آستانه‌های تعیین شده برای اشخاص حقیقی در این دستورالعمل توسط هیئت عامل بانک مرکزی تعیین می‌گردد.

فصل پنجم - سایر:

ماده ۱۵- درگاه‌های پرداخت یا ابزارهای پذیرش صرفاً به مشتری حقیقی تعلق می‌گیرد که دارای پرونده مالیاتی فعال نزد سازمان امور مالیاتی کشور و حساب سپرده تجاری باشد.

تبصره ۱- شرکت‌های خدمات پرداخت موظفند پس از گذشت شش ماه از لازم‌الاجراشدن این ضوابط، پایانه‌های فروش اشخاص حقیقی که فاقد پرونده مالیاتی فعال نزد سازمان امور مالیاتی کشور بوده و نسبت به معرفی حساب تجاری خود به مؤسسه اعتباری اقدام ننموده باشند، را غیرفعال نمایند. در صورت تأیید رئیس کل بانک مرکزی مهلت مذکور تا سه ماه دیگر قابل تمدید است.

تبصره ۲- تخصیص درگاه‌های پرداخت یا ابزارهایی نظیر دستگاه خودپرداز یا کارت‌خوان به اشخاص غیرمجاز ممنوع است.

ماده ۱۶- مؤسسه اعتباری موظف می‌باشد در صورت اطلاع از اینکه مشتری با استفاده از حساب‌های سپرده متعدد، بیش از آستانه‌های مقرر در این دستورالعمل تراکنش غیرحضوری نامتعارف انجام دهد، به عنوان مشتری دارای تراکنش‌های مشکوک به مرکز گزارش نماید. بانک مرکزی بر حسن اجرای این ماده نظارت مقتضی به عمل می‌آورد.

ماده ۱۷- افزایش آستانه‌های مقرر مندرج در این دستورالعمل بیش از رشد شاخص بهای کالا و خدمات مصرفی (نرخ تورم اعلامی توسط بانک مرکزی) صرفاً با موافقت شورای پول و اعتبار امکان پذیر است. کاهش و یا افزایش آستانه‌های مذکور حداکثر معادل شاخص بهای کالا و خدمات (نرخ تورم اعلامی توسط بانک مرکزی) توسط رئیس کل بانک مرکزی و با اطلاع رسانی به شورای پول و اعتبار مجاز است.

ماده ۱۸ - تخلف از اجرای مفاد این دستورالعمل موجب اعمال مجازات‌های انتظامی مقرر در قوانین و مقررات مربوط می‌شود.

«دستورالعمل شفاف‌سازی تراکنش‌های بانکی اشخاص» که در (۱۹) ماده و (۱۷) تبصره در یکپهزار و دویست و هشتاد و نهمین جلسه مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۲۹ شورای پول و اعتبار به تصویب رسیده و ابلاغ شده بود، در یکپهزار و سیصد و پنجاه و

پنجمین جلسه مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۷ شورای پول و اعتبار در (۱۸) ماده و (۱۶) تبصره مورد بازنگری قرار گرفت و از تاریخ ابلاغ، لازم الاجرا می‌باشد.